GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 103.

W NIEDZIELĘ DNIA 25. GRUDNIA 1803.

Stopnie zimna i ciepła uważane w tuteyszym obserwatoryum astronomicznym na termometrze merkuryuszowym Reaumura, iako środki z potroynych obserwacyy każdego dnia, to iest: rannych, południowych i wieczornych.

Nota. Znak odiemny — znaczy stopień zimna pod punktem zero czyli lodu, zaś znak przydayny † znaczy stopień ciepła nad tymże punktem lodu: kreska między liczbami oddziela liczby całkowite po lewey stronie od frakcyy dziesiątkowych po prawey stronie będących.

Grudzien 1803.

Dnie Miesiąca.	Stopień Termometru.
1	— 11,3
2	— 8,9
3	— 2,8
4	— 0,4
5	— 1,1
6	† 2,2
7	† 2,3
8	— 1,15
9	— 0,7
10	† 0,2
11	— 0,3
12	† 3,1
13	— 2,3
14	† 0,1
15	— 4,1

Z Wiednia d. 17. Grudnia.

J. C. K. M. raczył aktualnego nadwornego sekretarza, Wincentego Towara, przy naywyższey instancyi sądowey, przez nayłaskawszy wzgląd na iego 50 letnią służbę, wielkim medalem złotym z takimże łańcużkiem nayłaskawiey zaszczycić, który mu d. 10 przez prezesa naywyższey instancyi hrabiego Lazanckiego, przy zgromadzeniu wszystkich radców z zwykłemi uroczystościami oddany został.

X. Paal, plebanowi w Stixnensidl, raczył J. C. K. M. iako założycielowi i dyrektorowi pszczołowego towarzystwa w Bruk nad Leytą, za iego użyteczne usiłowania do niepszenia tego użytecznego gospodarstwa, swoie nayłaskawsze ukontentowanie oświadczyć kazać.

W miesiącu Październiku weszło w dobrowolnych woiennych składkach do kassy cyrkułu Sanockiego w Galicyi od Dobromil-

skiey żydowskiey synagogi 135 ryń. 13 kr. od Beligrodzkiey 58 ryń. 54 kr. a od Łuntowickiey 7 ryń. 3 kr. Do kassy cyrkułu Zaleszczyckiego ogółem 225 ryń. 6 kr.

Z Znaim odbieramy wiadomość o chwalebnym założeniu tam literackiego instytutu dla pieszego regimentu Xcia Koburga. Półkownik tego regimentu P. de Zinnast wezwał officyerow do założenia regimentowey biblioteki, tak izby każdy dał cokolwiek swoich do niey Xiążek i przyłożył się w pieniądzach. Tak użyteczne przełożenie kochanego szefa sprawiło pożądany skutek, w krotce zebrało się 6 do 700 Xiążek, i prócz tego każdy officyer obowiązał się płacić miesięcznie na pomnożenie biblioteki po 30 kr. Urządzono natychmiast czytelną izbę, do którey każdy officyer ma wolny przystęp, i może za rewersem brać Xiążki do siebie. Postanowiono raz na tydzień schadzkę, pod czas którey rozmawiać będą o nowych wynalazkach, woyskowey taktyce i innych naukach. Oprocz tego obowiązał ślachetny szef biegłych w naukach officyerow, aby młodzieży, która wcześnie od nauk oderwana była, dawali lekcye jeografii, historyi powszechney i matematyki.

Kardynał Flangini odprawił d. 1 t. m. uroczysty wiazd na patryarchowstwo Weneckie cyi.

Z Warszawy d. 13. Grudnia.

Dalszy ciąg posiedzenia publicznego towarzystwa przyiacioł nauk, dnia 3 Grudnia.

Nastepnie JX. Biskup Albertrandi, czytał uwiadomienie o dziele numizmatycznym, iuż przez niego dokończonem, pod tytułem: "Starożytności rzymskich zabytki, postrzeżone w pieniądzach pospolicie nazwanych medalach, czasow Rzeczpltey i 16tu pierwszych Cesarzow, zbioru ś. p. Stanisława Augusta &c. krótkim wykładem obiaśnione. ,, — Przy dokończeniu tey pracy (słowa są autora) cokolwiek w iey biegu zdarzyło się postrzedz wiadomości godnego, częścią od samychże medalow na pamięć przywiedzionego, częścią do ich wykładu potrzebnego, krótko zebrać usiłowałem, aby przypomnieniem takowem w pamięci ugruntowane zostało. A że wiadomości te, nawet bez obecności medalow, godne ciekawości i do zrozumienia dawnych pisarzow, iako też do obiaśnienia starożytnych dziejow, dosyć pożyteczne bydź mi się zdawały, przedsięwziąłem oyczystym ięzykiem powszechnemu ie użytkowi poświęcić...... Mieć się za szczęśliwego będę, ieśli zasłużę na tę pochwałę: iż pierwszy w oyczystym ięzyku, do tak piękney, tak oraz pożyteczney nauki, przystęp otworzyłem; żem umiał z pracy sławnych medalowey starożytności wykładaczow, korzystać, i niekiedy skarby od nich zostawione, albo odkryciem, albo obiaśnieniem nowem zbogacić. To dzieło moie na dwie xięgi podzieliłem. *Pierwsza* stawi pamiątkę z medalow starożytności rzymskich; *druga* okaże z medalow świadectwa starożytney historyi rzymskiey. Ani starożytności wszystkie, ani historya cała, tem dziełem objęta nie będzie, ponieważ iedno i drugie nie tylko medale ale i zbioru pewnego medale, owszem i cząstki tylko zbioru tego wybrane określaią.,,

JP. Szaniawski, po wykonanym dawniey wykładzie *systemu moralnych starożytności* oraz przedstawieniu religiyno-moralney instytucyi *Chrystyanizmu*, toruiąc sobie przeyście do wykładu *nowoczesnych* moralnych systemow, przebiegał *dzieie filozofii*, od czasu upadku iey u Grekow i Rzymian, aż do wiekopomney epoki *odrodzenia nauk*; od którey dopiero zaczynaią się, oznaczone piętnem ducha *filozoficznego*, prace około obwarowania moralności. " Kilkanaście opłakanych wiekow, iak mowi autor, przedziela tę pożą-

rozniecił twórczy gieniusz Grekow; w przeciągu tak długiego czasu, nauka moralności, w iednem tylko *systemie alexandrowskiem*, okazuie nieiakąś postać *umieiętney* teoryi. Zostaie nam więc na dzisiay mniey powabny udział pracy. Wypada zdziczałe przebiegac odłogi, nim zbliżemy się do pól przemyślną zażyznionych uprawą. Trzeba tu zastanawiać się nad tą upokorzaiącą przerwą rozumowych i moralnych udoskonaleń: uważać w niey kolejne następstwo chwil — zachodzącego światła, — wzmagaiącey się pomroki, — zupełnego zaciemnienia i — słabey oświaty, co bliską zwiastowała zorzę; trzeba wyśledzać po odległych widzokrągach (horizontach) przechody zbladnionych promieni, w owey nocy pamiętney, co zdawała się wieczystem światu zagrażać panowaniem. „

” Ale wart iest uwagi myślących ludzi ten obraz zamętu, co poprzedzał epokę doskonalszych utworzeń. Otwiera on pole do ważnych postrzeżeń, wnioskow i przestrog; łączy się z naypamiętnieyszemi w dzieiach świata wypadkami; daie pod względem politycznym, religiynym, moralnym i rozumowym, zupełne wyiaśnienie przyczyn, których wpływ wszędzie nas ieszcze otacza. Przedstawienie iego potrzebnem iest koniecznie dla zachowania ciągu uwag nad filozoficznemi usiłowaniami około obwarowania moralności: ciągu, który od teorycznych postępow oddzielanym bydź nie może, ieżeli chcemy zgłębic *przyczyny, dla których w tey przerwie kilkanaście wiekow zaymuiącey, nic wcale nie zrobiono, dla udoskonalenia umieiętności moralney*. „

Wchodząc w rzecz samę, wspomina autor, iak w grobie Grekow, tych to prawdziwych ukształcicieli filozofii, zalegly razem i dalsze około niey *umieiętne* usiłowania, któ-szczodrobliwość Ptolomeuszow, ożywić iuż nie mogła. Pokażnie, że odtąd właśnie zaczęła filozofia rozszerzać się *zewnętrznie*, kiedy ustały iey postępy udoskonalaiące onę co *do wewnętrzney wartości*. Przyznaie, że Rzymianie przyczynili się do nayprzestrzennieyszego roznieśienia iey nasion, chociaż co do istotnych iey udoskonaleń, nie zastąpili bynaymniey zhołdowanych przez siebie Grekow. ” Zaięci duchem zdobywania i obrotami chytrey polityki, umieli Patrycyusze przykuć świat do podnoża kapitolium, a nie myśleli zniewalać go dobrodzieystwy oświecenia. Przeszły z Grecyi do zwycięzkiego Rzymu zabytki kunsztu i wynalazki zbytku, ale nie przeszedł duch filozofii, ani ow entuzyazm zgłębiaiących badań, który Grekow sławę uwiecznił. Ćwiczyli się Rzymianie w wymowie, rymotworstwie, polityce i jurisprudencyi, bo te otwierały drogę do nadgrod, honorow i przewagi nad spółrodakami, sprzyiał i wszystkim naukom, co odpowiadały zamiarom podbiiania lub kraiowey administracyi; ale umieiętności filozoficzne były zawsze obcemi tylko na ziemi rzymskiey roślinami. Woyny częste, polityka senatu, charakter narodowy, prostota i surowość obyczaiow; wszystko tam umysłową działalność ku *praktycznym* iedynie zwracało zamiarom. . . Żaden z naywiększych w Rzymie gieniuszow, nie posunął się nad *historyczną* wiadomość odebraney od Grekow filozofii. Bądź, że wpaiana skłonność do czynnego życia, odstręczała nieco od teorycznych zgłębiań; bądź, że z upadkiem wolności ustały skutki danego umysłom popędu; bądź, że wysokie o bystrości Grekow wyobrażenie, przy zbyteczney w swe siły nieufności, zrażaiącym uprzedziło mniemaniem, że nic do dziedziczney po mistrzach umieiętności dodać nie można: bądź

nareszcie, że ni; odpowiadaiący ieszcze filozoficznym badani [illegible] niedosyć wygodnym był dla myśli narodziem; Rzymianie żadnym własnym wynalazkiem nie udoskonalili filozofii. wykładali tylko lub obiaśnili obce mniemania, i nigdy nieprzestali bydź Greków naśladownikami. „

(*Dalszy ciąg potem.*)

Z Petersburga d. 25. Listopada.

Nadworny radca Adelung mianowany został nauczycielem obu naymłodszych WW. Xżąt.

D. 22 t. m. kiedy morze między Petersburgiem i Kronstadtem zamarzło przybyły ieszcze do Kronstadtu 2 angielskie 2 lubeckie okręty, i szczęśliwie po lodzie do portu w prowadzone zostały.

Przez ukaz pod d. 28 Października P. Harris uznany iest konsulem stanow Amerykańskich w Petersburgu.

Rossyysko-amerykańska kompania, która na amerykańskich brzegach założyła osadę, otrzymała po 2 latach pierwszy raz stamtąd dosyć pomyślną wiadomość.

Pismo J. Imp. Mci do Imperatorowy Jmć Maryi Federowny,

Z pisma "W. Imp. M. które mieści w sobie artykuły zapewniaiące w trwały sposób los uczniow, znayduiących się w rękodzielni Alexandrowskiey, wyczytałem z uczuciem nayWiększey wdzięczności, iak wiele W. Imp. Mość łożysz staranności na wszystkie części urządzeń od Jey pieczołowitości zależących: Potwierdzaiąc dziś całe to urządzenie, zostaię wiecznie Jey szczerym synem. W Gatszynie d. 23 Września 1803.

Alexander. „

Z Paryża d. 5. Grudnia.

Monitor nie przestaie nayuszczypliwszych nawet uwag z pism angielskich udzielić. I tak dziś przywodzi pod artykułem z Londynu: " Zwłoka iest złodzieiem czasu: pierwszy konsul tak iuż dalece wszystkie inne rabunku źrodła wyczerpał, że mu ieden tylko ieszcze czas pozostał. Chce iutro, potem znowu iutro swoie zagrożone wtargnienie uskutecznić; lecz to iutro nie następuie. „

Tenże dziennik czyni uwagi nad mową królewską przy otwarciu parlamentu, z których następuiące przywiedziemy: " Na wyspie S. Łucyi, którą Anglicy zdobyli, znaydowało się 154 żołnierzy, na Tabago 80, na S. Piotra i Miquelon 1 kapral i 9 żołnierzy. — Woyna kosztuie iuż lud angielski przeszło 500 millionow. Przypuściwszy, że woyna potrwa ieszcze 5 do 6 lat, tedy Angliia zapłaci w nadzwyczaynych podatkach 3 do 4 tysięcy millionow, za skałę Malty, która kawalerow S. Jana Jerozolimskiego przez dwa wieki 200 mill. kosztowała. — Nie dano iest ludzkiemu rozumowi przewidzieć to, co Opatrzność w swey madrości względem przyszłości postanowiła; koniec iednak ważny tey walki możemy z pewnością przepowiedziec, i dodać nawet, że ani Malty, ani Lampeduzy nie dostaniecie, i że mniey korzystny, niżeli amieński, podpiszecie traktat. — Jeżeli w Anglii tak pewnemi są pobicia Francuzow za ich wylądowaniem, czemuż nie rozkażą swem flottom pozwolić nam przez kilka dni wolnego przepływu? Zobaczylibyśmy na ow czas czyli pobicie, wstyd i nędza byłyby udziałem Francuzow. — Czy miłaz kiedy Francya wyniosłe grozby? Kiedyż to pierwszy konsul powiedział, który sam siłą woyskową zarządza, iż wyszle armiią do Anglii? Powiedział dotąd: będziemy przy Texlu, Ostendzie, St. Omer, Breście i Baionie obozować, i armiie tam obozuią. Nie możnasz będąc w woynie, trzymać woysk w obozach, bez zagrożeń wyniosłych? — W Anglii wypadek woy-

ny, ma między innem bydź dowodem iey źrodeł i energii; lecz ktoż wątpi, ażeby lud angielski nie był bogatym, walecznym i pełnem energii? Nikt mu tego niezaprzecza. — Z tem wszystkim, gdyby się Francuzom w Anglii poszczęściło, iakiż będzie dla Francyi wypadek? W teraźnieyszey woynie nie iest na żadne bezpośrednie niebezpieczeństwo wystawiona: iey bezpieczeństwo, iey niepodległość, iey siła, iey własne źrodła i iey energiia, są tak widoczne iak słońce, nie potrzeba na to żadnego dowodu. Wypadkiem więc dla Francyi będzie, że wydrze Anglikom panowanie na morzach, zemści się za Irlandyą, &c. „

Lucyan Bonaparte przedsięwezmie z swą małżonką podroż do Niemiec, i iak zapewniaią do Berlina.

Pewny dwor uczynił tu znowu mocne przełożenia, aby woyska francuzkie cofnąć na kilka mil od brzegow Elby, ponieważ handel przez zamknięcie tey wielkiey rzeki nadzwyczay wiele cierpi.

Od nowego roku zacznie tu miesięcznie wychodzić bardzo użyteczne i obszerne literackie pismo pod tytułem: *Melanges litteraires, historiques et philosophiques*, obeymuiące literaturę większey części Europy. Nayznakomitsi uczeni, iako to Suard, Segur, Pastoret, Bourgoing, Garat, Dumas, Vanderbourg, Lacretel i t. d. iako też rożni niemieccy uczeni będą nad nim pracować.

Wczoray wyiechał stąd hrabia Markow przez Londyn do Petersburga.

Adiutant Igo konsula jenerał Rappe wyiechał z zleceniami do obozu St. Omer. — Do Berlina pobiegł stąd goniec.

Na wieży ratuszney w Boulogne postawiony iest telegraf, który także z Paryżem koresponduie.

Rząd wydał teraz ważny wyrok, na mocy którego obywatele w nadmorskich mieyscach, którzy przez bombardowanie Anglikow ucierpieli, będą przyzwoicie wynadgrodzonemi i domy ich kosztem Rzpltey będą naprawione.

Hiszpański ambassador kawaler Azzara, który na swoie żądanie dla podeszłego wieku iest odwołany, i na iego mieyscu P. Herwas będzie tymczasowo zawiadywał interessami Hiszpanii, był przeszło 40 lat na poselstwach w Rzymie i Paryżu.

Matematyczna i fizyczna klassa instytutu narodowego, przyięła między innemi za swych korrespondentow PP. Sonnerata, Melanderhielma, Oriega, van Swindena, i van Maruma.

Bruxelski kareciarz Simon przysłał iuż większą część zamowionych u niego przez Bonapartego 15 powozow stanu.

W Antwerpii kończą teraz fregatę z Netow o 44 armatach, pierwszy okręt, który tam po długim przeciągu czasu zbudowano. W krotce zaczną budować okręt liniiowy o 74 armatach.

Pierwszy konsul odwiedził znowu wczoray warsztat okrętowy przy placu inwalidow; wsiadł na peniszę i kazał rożnym okrętom obroty czynić.

Prześliczna z bruxelskich koronek alba, przeznaczona na podarunek dla Papieża, przesłana iuż iest kardynałowi Fesch do Rzymu aby ią oddał.

W Belgii zrobiono przeszło 12,000 wioseł, a tuteysi i inni kowale muszą w krotce 5000 kotwic wygotować.

Trzydzieści uczniow woyskowey szkoły w Fontenebleau, maią bydź do wyprawy przeciw Anglii użytemi.

Mowią znowu o wyieździe Igo konsula nad brzegi.

Na ostatnim posiedzeniu W. rady legionu honorowego, obrano członkami 5 ośmdziesiąt

letnich zasłużonych woiowników, pomiędzy któremi znayduie się sławny marszałek Rochambeau, oyciec jenerała, który w tym czasie walecznie broni St. Domingo.

Minister wewnętrzny wyznaczył kommissyą do ułożenia ustawy dla rolników.

Onegdaj wyszły stąd 2 oddziały konsularney gwardyi nad brzegi; mówią iż połowa konsularney gwardyi będzie do wyprawy przeciw Anglii użyta.

Przełożony klasztoru zagranicznych missyy w Paryżu, odebrał od iednego missyonarza z Kochinchiny, biskupa Trabaki, pod d. 15 Październik 1802 list, w którym mu donosi, iż religiia katolicka znacznie w tem królestwie i Tonkwinie postępuie. D. 28 Sierpnia wydał Król, który bardzo grzecznie dwoch missyonarzy na audyencyi u siebie przyiął, edykt bardzo sprzyiaiący religii chrześciańskiey. Około 7000 pogan zostało w Tonkwinie w roku 1801 ochrzczonych, 104, 864 osób zrzekło się swey religii, 68,754 przyięły komunią S. &c.

Półkownik Paultre, adiutant jenerała Hedouwilla, przybył tu z Petersburga gońcem, i iak mowią ważne przywiozł depesze. Podług wiadomości, które od niego powzięto (wyrażaią tuteysze pisma) zdaie się, iż żadna pomiędzy obiema rządami nie zaszła oziębłość. Jenerał Hedouwille iest iak dawniey od Imperatora Jmc dobrze widziany.

Bywsza hrabina Launoy, z domu Xżniczka Loos, kazała swoim kosztem 50 taczek zrobic i posłała do Boulogne, gdzie na nich zbywało. Z tey okazyi pisała do adiutanta jenerała Marescot, wyrażaiąc: "iż żadnego nie lubi opuścić momentu, w którymby mogła pierwszemu konsulowi i rządowi okazać swoią wdzięczność, ponieważ uczynił iey nadzieię, że odzyska swoie dobra, które iey prywatni ludzie wydrzeć chcieli." Wspomniona hrabina mieszka w St. Omer.

Przed St. Malo pokazały się znowu 3 angielskie woienne okręty.

Xżę Borghese iadąc do Rzymu z swą małżonką (Leklerkową, a siostrą Bonapartego) przybył d. 22 Listopada do Turynu, gdzie przy wystrzałach z armat i asystencyi licznego oddziału iazdy wieżdżał; iadł obiad u jen. Menou, a nazaiutrz w dalszą na Medyolan udał się podroż.

Z Rotterdamu d. 6. Grudnia.

Tuteysza gazeta przywodzi następuiącą wiadomość: "Nadeszłe z Londynu listy pod d. 30 Listopada, na wydrukowaniu naszey gazety, donoszą, że hollenderska osada Berbice poddała się d. 24 Września przez kapitulacyą Anglikom. Załoga z 600 ludzi złożona poszła w niewolą woienną. Procz tego dostało się w ręce Anglikow 1 szoner i 5 kupieckich okrętow.

Z Malty d. 19. Października.

Dotąd było tu iako i w innych mieyscach zwyczaiem, że ieżeli się na zabranych okrętach pod nieprzyiacielską banderą, znaydowali poddani neutralnych mocarstw, tedy ci na żądanie konsulow bywali zaraz uwolnionemi. Tuteyszy atoli angielskiey marynarki kommendant Schomberg, zaczena wcale przeciwnie postępować, nie chciał bowiem duńskiego maytka wydać, który się na zabranym hollenderskim okręcie znaydował. Na żądanie duńskiego konsula odpowiedział, że ma rozkaz od naywyższego wodza na środziemnem morzu, lorda Nelsona, ażeby poddanych neutralnych mocarstw, które się na zabranych nieprzyiacielskich okrętach znaydowac będą do Anglii odesłał.

Z Fryburga d. 1. Grudnia.

Pierwszy konsul Rzpltey francuzkiey po-

twierdziwszy traktat przymierza i kapitulacyą woyskową z Szwaycaryą, zamiana ratyfikacyi nastąpiła zatem d. 30 Listopada w domu landmana o godzinie 2 po południu przy 50 wystrzałach z armat. Originalny akt tych traktatow z strony Francyi, podpisany przez Igo konsula iako dzieło nader piękne, został złożony w aktach ligi szwaycarskiey. — Landman dał z tey okazyi dziś wielki obiad. Dziś rano zgromadziła się także wielka rada; posiedzenie iey zaczęło się od zastąpienia P. Wevey Bussy, który umarł w przeszłym tygodniu w Eltevayer. Los wypadł na P. Zrinden, stolarza w Tawel. Resztę posiedzenia zatrudniły przedmioty polityczne mnieyszey wagi.

Z Genui d. 12. Listopada.

Czas teraźnieyszy ukrywa ważne zdarzenia. Gońcy uwiiaią się gęsto miedzy woyskiem stoiącym w niższych Włochach i Paryżem. Mowią o wielkiey wyprawie. Woysko stoiące tam składa się z 34,000 ludzi. Król Neapolitański chce woysko francuzkie utrzymywać własnym kosztem. Od niedawnego czasu oddziały rozmaite Francuzow z Toskanii wyciągnęły do niższych Włoch.

Na brzegach neapolitańskich 17cie algierskich okrętow rozboyniczych ukazało się na nowo.

Z Stokolmu d. 26. Listopada.

Otrzymaliśmy tu przez sztafetę smutną wiadomość, iż w Norrköping d. 17 t. m. wielki był pożar. Część miasta i wielka fabryka tabaki P. Swartz obrocone są w perzynę; most drewniany zgorzał także.

Krol nasz darował 1000 talarow pogorzelcom w Sundswall. Ajent nasz handlowy w Kopenhadze, nadesłał dla nich 100 talarow. Krol Jmć złożył nadzwyczayną kapitułę orderową w Karlsruhe d. 1 Listopada, to iest: dnia urodzin swoich, i na niey mianował kawalerem orderu Serafina margrabiego Ludwika Xięcia Badeńskiego.

Z Bruxelli d. 4. Grudnia.

Pieką tu ciągle suchary dla armii przeciw Anglii przeznaczoney.

W Boulogne rozszerza 2000 robotnikow port dla obięcia więcey okrętow. Na armatnych łodziach robią stayniea dla koni, i schowania nażywności na [illegible] i ammunicyą. — W Ostendzie, włożono na kraiowe kupieckie okręty embargo, które do wyprawy przeciw Anglii użyte być mogą. — W Dunkierce znayduie się 4ta dywizya okrętów do wyyścia do Boulogne gotowa.

Z Wetzlaru d. 26. Listopada.

Xiążę Oranii zaciągnął wielki kapitał od bankierow frankfurtskich. Rząd batawski wzbrania się od czasu wyznaczenia angielskiey pensyi, płacić należną summę; za dobra dziedziczne Xcia Oranii w Hollandyi. Tey zimy Xiążeta Oranii mieszkać będą w Dillenburgu. Oyciec Xcia d'Aremberg, przyiąwszy prawo obywatelstwa francuzkiego, syn iego odbierać każe dla siebie hołd w kraiach niemieckich danych domowi iego w wynadgrodzeniu.

Od brzegow Menu d. 26. Listopada.

D. 2 b. m. obchodzone były w Karlsruhe urodziny 75 letniego Elektora Badeńskiego; Król Szwedzki i Elektor Bawarski ziechali na nie, pierwszy ze Stuttgardu, drugi z Munich. — Ob. Garandolet ogłosił w Strasburgu, iż wynalazł sposob kierowania balonem, o czem poźniey dokładnieysze wyda obiaśnienie.

W Bambergu trwaią ciągle naradzenia z deputacyą śl[a]chty Rzeszy, maiącey osiadłości w Frankonii. Wysłano, iak pisze gazeta erlangska, mocne kommendy na exekucyą do wielu zamkow ślacheckich.

Rozmaite Wiadomości.

Apoftegmata, czyli mowy, lub słowa pamiętne niektórych ludzi sławnych.

Plutark, Diogenes Laercyusz, Atheneusz, i inni pisarze zebrali Apoftegmata ftarożytnych filozofow. Apoftegmat ieft niejako ulubione przysłowie bohatera lub filozofa; ieft treścią iego moralności, wypadkiem iego rozmyślań, a zatem poważnem uczuciem.

Chilon.—Żądać w małżonce piękności, bogactwa i zacnego rodu, ieft to przybrać sobie panią, zamiaft towarzyszki.

Trzy rzeczy są naytrudnieysze: utrzymać sekret, zapomnieć urazy, użyć dobrze wolnego czasu.

Solon.—Państwo ieft zachwiane, ieżeli naywyższa władza nie rządzi fię ustawami, a lud nie słucha władzy.

Anacharsis.—Widok piiaka ieft naylepszą nauką trzeźwości dla młodzieży.

Sokrates.—Zebrano wiele iego maxym: my tu ieden tylko czyn iego przytoczemy, który go naybardziey cechuie. Wyrocznia ogłofiła go naywiększym mędrcem. "Nie wiedzą, rzecze, ani sofiści, ani poeci, ani mowcy, ani artyści, ani ia, co ieft prawdziwem, dobrem i pięknem; lecz ta między nami zachodzi rożnica, że chociaż ci ludzie nic nie umieią, wszyscy iednak pretenduią coś umieć, gdy ia lubo nic nie umiem, nie wątpię przynaymniey o tem. Tak więc cała wyższość mądrości, którą mi wyrocznia przyznała, kończy fię na tem, że fię nie przyznaię do tego, czego nie umiem."

Bion.—Skąpiec nie ieft panem swego maiątku; ale maiątek iego panem.

Diogenes.—Widząc ftarca umizgaiącego fię do dziewczyny; spytał go: Nieboiszże fię aby cię nie uchwycili za słowo?

Arifioteles.—Rozrzutni żyią, iak gdyby krótko żyć mieli, a skąpcy iak gdyby nigdy nie umierali.

Sadi.—Mniemać, że słaby nieprzyiaciel szkodzić nie może, ieft to mniemać, że mała iskierka nie sprawi wielkiego pożaru.

Inny mędrzec powiedział: "Złota doświadcza fię przez ogień, kobiety przez złoto, a mężczyznę przez kobietę.,,

Myśli.

Im więcey ma który narod dobrych xiążek, tem więcey w nim złych piszą.

Odbierz nam miłość własną i samoiftność, a odbierzesz razem wyftępki i prawie wszyftkie cnoty.

Głupiec na wysokim urzędzie podobny ieft do człowieka na wierzchołku gory fiedzącego; wszyftko mu fię na dole małem wydaie, a on od wszyftkich ieft małym widziany.

Przez honor tyle dokazano, że wydobyto nawet z prożności cnoty.

Żona zazdrosna ieft częfto wykraczaiącemu mężowi miła, ponieważ mu tym sposobem przypomina zawsze iego kochankę.

Rozwiiaiąca fię miłość ieft małoletnim Krolem; rozum ieszcze ieft iego regentem; lecz doraftá prędko, odbiera sam rządy i regent ftaie fię poddanym.

Wiele potrzeba rozumu, aby dziś bydź tego mniemania, które za 30 lat ftanie fię powszechnem.

Faworyci są to słoneczne skazowki: poty na nich tylko patrzą, poki im słońce przyświeca.

Człowiek rozumny daleko fię mniey dziwi, kiedy go głupiec oszuka, niżeli głupiec kiedy go rozumny oszuka.

Wypadałoby wszyftkie na świecie honorowe zaszczyty wytępić, gdyby ci, którzy na nie zasługuią, tak fię z nich nadymali, iak ci, którzy ich nie są godnemi.

DODATEK

DO Nru. 103.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W NIEDZIELĘ DNIA 25. GRUDNIA 1803.

Dalszy ciąg Statystyczny rzut oka na kray angielski.

Południowe góry Anglii w kierunku nieco ku południowi od zachodu i wschodu nachylaiącym się rościągaią się przez cały południowy kray Anglii maiąc z prawey strony Tamizę, a z lewey Severn; i zaymuią nie małą część *Kent*, *Sussex*, *Hampshire*, *Wiltshire*, *Dorset*, *Somerset*, *Devonshire* i *Cornwal*, gdzie się góry na dwoch żeglarzom bardzo znanych *Przylądkach* Cap Lizard i Lands-End kończą. Góry w tey kraiu części pasmem od *Wiltshene* przez wschodnią część *Gloucestru* ciągnące się maią związek z wielkiemi Wallii górami, które są w Anglii naywyższe, po bardzo wielu hrabstwach tego kraiu rozściągaią się, a szczególniey w *Montgomery-Merionet i Caernarvonshire* naywyżey się wznoszą (72).

Wzdłuż granicy między Anglią i Szkocyą są góry Chewiot czyli Tewiot, które połnocno wschodnią część kraiu *Cumberland* i północnozachodnią *Northumberland* zasłaniaią, a z Peak, iak się wyżey powiedziało, złączone są; z drugiey strony dochodzą odnogi tych gór aż do wysokich średnich i północnych szkockich Alpow, to iest do Pentlandgebirg w *Lothian*, Grampian, (73) i t. d. które znowu z sobą są przez różne odnogi połączone. Ogólnie powierzchnia większey części Szkocyi zwłaszcza na zachod i północ okryta iest wielką massą przykrych i nieużytych gór, które się w wszelakich kierunkach rozchodzą, a po wielu mieyscach na przylądkach się kończą, z których nayznacznieysze są Kinnards-Head i Buchan-Ness w *Aberdeensh.* Dungsby-Head w *Cathnessh*, i Cap Wrath w *Sutherlandshire*.

Irlandya nie ma ani bardzo wysokich ani bardzo wiele gór, wszelako nie iest bez żadnych gór. Hrabstwo Wiklow okryte iest dosyc wysokiemi górami, między któremi szczególniey celuie góra nazwana głową cukru. Do pasma tych gór przyczepiaią się góry Gulties w *Tipperary* i Mangerton i Brandon w *Kerry*. Góry Curliews w *Roscommon* zasięgaią z iedney strony aż do pomorza *Gallway*, z drugiey strony znowu górami w *Monoghan* połączone są z górami Mourne i Iveah w *Down*

(72) W Montgomerysh *prawie w środku Wallii iest wysoka góra Plinlimmon, gdzie u spodu* Severn i Wye *rzeki biorą swoy początek.* W Merionet *iest Kader Idris, które tako też i góra Snowdou w* Caernarvonsh *na* 3470 *stóp angielskich wysoka, są naywyższemi Anglii górami. Góry które się od ostatniey ku południowi i zachodniemu rozściągaią, kończą się na przylądku Braychipult. — Na południe zaś ciągną się góry Wallii aż do przylądku Worms — Head znayduiącego się na zachodnim końcu* Glamorgansh, *i przeszło na milę w morze zachodzą.*

(73) *Grampian ciągną się poprzek przez Szkocyą od południowego zachodu pomorza* Argylesh; *Ku północnemu zachodowi przez* Perth-Angus i Alberdeensh; *i z wszystkiemi szkockiemi górami w związku zostaią; możnaby ie nazwać górami głownemi Szkocyi gdyż im inne ani w rościągłości, ani w wysokości nie wyrownywaią.*

między któremi ma się znaydować Sliéu-Donard na 1056 Yardow wysoka.

Co się tycze *gatunku ziemi*, w tych złączonych królestwach, iest tam nay więcey ziemi gatunku kredy, i prawie wszystkie gory, nie wiele okolic wyiąwszy, gdzieby się inny gatunek ziemi znaydował, są wapienne. Do tamtych należą w Anglii okolice grubo piaszczyste w *Essex*, średni piaszczysty dystrykt *Surrey*, wiele piaskow w *Dorset*, północny brzeg *Ouse* w Bedfordsh, i cała część średnia tego hrabstwa iako i część zachodnia w *Nottingham*. *Norfolk* ma poczęści grunt ciężki gliniasty, który się z wielkim piaskiem odmienia, toż samo iest i w *Conwall*. W bardzo wielu zaś okolicach *Devonsh*, iest grunt nayczęściey gliniasty i zamienią się tu i owdzie, iak i wzdłuż pomorza *Suffolk*, na grunt wapienno marglowy; zarownie tłustą glinkowatą można ieszcze w *Hereford*, około *Thorp* w *Northamptonsh* i wzachodnich okolicach *Nottingham* znaleść. Naywięcey iest gruntow błotnistych w *równinach* Cambridgesch. (74), zwłaszcza w wielkiey rownenie Beedfordskiey (75) w *Lincolnsh*, w *Huntingthon*, *Cheshire Lancashire*, *Staffordsh*, tudziesz nabliżey rzek w *Unter-Kent* i w *Hampshire*, nawet w wysokich *Walliach*, około *Ceerphylli* w *Glamorgan*;

Grunt w *Szkocyi* mało się też rożni od angielskiego, i bynaymnieyby mu co do urodzayności nie ustępował, gdyby w tey mierze gorzyste i bardziey północne położenie nie sprawiało wielkiey rożnicy. Przeciwnie zaś *Irlandyi* grunta daleko przewyższaią urodzaynością angielskie, które co do gatunku równaią się angielskim i ich panuiącemi częściami składaiącemi, podobnież iest wapno. Piasek bardzo rzadko się znayduie oprócz bardzo z glinką zmieszany; tem więcey zaś iest nayobszernieyszych bagien i błotnych gruntow, które też nawiększą część nieuprawney ieszcze ziemi składaią.

Kraie do wielkiey Brytanii należące stosownie do swey wielkiey rościągłości maią nierównie odmienniejszy grunt, a niżeli właściwa wielka Brytaniia, tak przez wzgląd na na *gatunek ziemi* iak i na *nierówność* iey powierzchni. I tak wyspy przy normannskim pomorzu składaią się po większey części z znacznych skał kamienia miękkiego łupnego, których iest naywięcey w *Guernsey* z strony południowey i w *Jersey* z strony północney, a za podstawę maią granit. *Gibraltar* iest także założony przy i na znacznym grzbiecie skalistym.

(*Reszta potem.*)

(74) *Większą część tey krainy zaymuią, i dano im nazwisko właściwe* Insel Edy, *które z iedney strony z wielkiemi bagnami w dystrykcie* Wainflet w Lincoln, *z drugiey strony z równiną Beedfortską złączone są.*

(75) *Rowniną Beedfortska rozściąga się przez wielką część* Cambridgesh, Norfolx, Suffolk, Huntingthon, Northampten i Lincoln *wzdłuż pomorza, i naywięcey się składa z obszernych bagien i błotnych gruntow.*

DONIESIENIA.

Na dniu pierwszym miesiąca Grudnia roku ninieyszego 1803 kilkanaście sztuk extraktow autentycznych z przyłączonym rachunkiem odebranych summ i na ich odzyskanie łożoney expensy razem złączone i zwiazane Jana Gotliba Fuhsa Kupca krakowskiego tyczące się w Mieście Krakowie uronione papiery zginęły, ktoby ie znalazł niech ię odda do Redaktora Gazety Krakowskiey; wynalazcy zaś nadgroda przyzwoitą zapewnia się.

Mocą wysokiego Gubernialnego rozporządzenia dd. 20 9bris a. c. Nro. 32,839 na dniu 13 Stycznia 1804 w Mieście Zarnowcu odprawiać się będzie po 3ci raz publiczna licytacya Propinacyi mieyskiey na trzy następuiące lata, pretium fisci iest; 893 ryń. rocznie maiący więc chęć Licytowania niechay się na dniu i mieyscu wyznaczonym, opatrzywszy się 10tą częścią pretii fisci iako wadyum mogącą bydź złożoną, znayduią, gdzie reszta warunkow przed licytacyą ogłoszona zostanie. W Olkuszu dnia 13 Decembris 1803.

Schotek.

Pod Prezydencyą C. K. cyrkularnego myślenickiego Urzędu, z strony C. K. Dyrekcyi Niepołomskiey na dniu 23 Stycznia 1804 roku zasekwestrowane Krescencya w snopie i inne effekta z okoliczności złamanego przez arendownego posseсора Prebend tamteyszych Jmć Pana Sylwestra Janowskiego kontraktu, o godzinie 10 z rana w Mieście Skawinie w cyrkule myślenickim położonym, przez publiczną licytacyą naywięcey ofiaruiącemu za gotową natychmiastową zapłatę z tym dokładem sprzedane zostaną, iż za Krescencyą,

w 5	kopach	15	snopach	Pszenicy.
68	-	11	-	Zyta.
—	-	28	-	Jęczmienia, i
48	-	16	-	Owsa.

in Summa 122 kopach 10 snopach zostaie, fiskalna czyli pierwsza wywołania cena w 312 ryń. 22⅝ wzięta będzie.

Dla czego każdy życzący sobie tego kupna dziesięć procentowem zastawem (vadium) zaopatrzyc się ma. Naywięcey daiącemu zaś zaręcza się, iż

a) tenże od dnia sprzedaży aż do 23 Czerwca 1804 roku w Prebendalnych Skawińskich pobudynkach mieszkać, i Krescencyą w znayduiących się tamże dwoch stodołach młocić kazać, będzie mogł do tego.

b) Słomę w mieyscu własnym bydłem paść, i

c) do młocki Krescencyi tey zostaiących na gruncie 8 dni komorniczych co tydzień używać. Tenże także umocowanym będzie: na wiosnę na prebendalnych gruntach tych, na których zasiano nie będzie, aż do 24 Czerwca 1804 roku bydło swoie paść.

Życzący sobie kupna tego na wyżey wspomniony dzień i godzinę zapraszaią się, tymże także oznaymia się, iż oprocz tey Krescencyi w snopie ieszcze 16 cetnarow siana, pług ieden, dwie brony, i inne drobne sprzęty gospodarskie rownie za gotową zapłatę na dobro zasekwestrowaney massy sprzedane zostaną.

Z Urzędu C. K. Dyrek. Kammer. Dobr. w Niepołomicach d. 7 Grudnia 1803.

Krommer.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Franciszkowi Pogonowskiemu: że P. Kaietan Męciński u sadow tych o zapłacenie summy 1300 zł. pol. z prowizyą i kosztem prawnym — żałobę na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te, nie maiąc wiadomości, gdzie on zostaie lub czy wcale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż P. Franciszkowi Pogonowskiemu adwokata tuteyszego P. Billewicza z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney rozpocznie się i ukończony będzie, on przeto Edyktem niniey-szym tym końcem upomina się: ażeby w czasie przyzwoitym to iest dnia 8 Lutego 1804 roku sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił i podług przepisu tych środkow prawa używał, które do swey obrony za nayskutecznieysze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisać był winnien.

Jozef de Nikorowicz,
Jan Nep. Vlach,
Lickocki,

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Galicyi Zachodniey,
W Krakowie d. 8. Listopada 1803.
Elsner

Magistrat C. K. Miasta Stołecznego Krakowa ninieyszym Edyktem wiadomo czyni, iż Kamienica po zmarłych Rozalii pierwszego małżeństwa Kiiankiewiczowey, powtórnego Dutkiewiczowy tudziesz Jozefie Dudkiewiczu pozostałą tu w mieście pod Nr. 617 stoiąca do ryńskich 3710 oszacowana na dniu 26 Stycznia 1804 o godzinie 3 po południu w tuteyszym nowym Ratuszu przez publiczną Licytacyą sprzedana będzie, — Wszyscy zatym ochotę kupić maią-

cy na wyznaczony dzień miéysce i godzinę zapraszaią się. A zaś kredytorowie hypotekowani napominaią się, ażeby nieczekaiąc osobnych w tey mierze powołań praw swoich pilnowali, inaczey tych, którzy swoie pretensye w wyznaczonym wyżey terminie likwidować zaniedbaią, żaden na potym wzgląd, ani do teraźnieyszego kupiciela ani nawet do tey kamienicy miany nie będzie, lecz swoiey satysfakcyi z innego dłużnika funduszu poszukiwać maią.

Drdacki.
Golmayer.
Krzyżanowski.

Z Rady Magistratu C. K. Stołecznego Miasta Krakowa.
Dnia 30 Września 1803 roku.
Flinta.

Magistrat C. K. Miasta Stołecznego Krakowa Galicyi Zachodniey ninieyszym obwieszczeniem do wiadomości podaie: iż po promocyi na C. K. Konsyliarza Sądow Szlachecko-Krakowskich W. Wincentego Elchockiego, mieysce Konsyliarza w tuteyszym Magistracie z pensyą roczną 700 ryń. zawakowało. Wszyscy przeto, którzy o ten urząd starać się zamyślaią, maią swoie prośby przyzwoicie złożone w ciągu czasu 6ciu tygodni to iest do dnia 4go Stycznia 1804 do tuteyszego Magistratu nieochybnie podać.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
Hirschberg.

Z Rady Magistratu C. K. Miasta Stołecznego Krakowa.
Dnia 18. *Listopada* 1803.
Hohn.

C. K. Sądy szlacheckie Lubelskie Galicyi zachodniey uwiadomiaią ninieyszym Edyktem Urodz. Władysława, hrabię Branickiego, iż J. n. Madan kurator do spraw massy krydalney zmarłego Kazimierza Xcia Sapiehy o zapłacenie summ 1wszy 1805 czer: zł. 9 zł. pol. 2gi 1453 zł. pol. 3ci 287 zł. pol. i 4ty 805 zł. pol. 25 gr. c. s. c. do sądow tuteyszych żałobę podał, i pomocy sądowey dopraszał się.

Gdy zaś też sądy dla iego zagranicznego zamieszkania, iemu tuteyszego sądowego adwokata Stefana Chylińskiego, za obrońcę z iego szkodą i niebespieczeństwem ustanowiły, z którym aż sprawa rozpoczęta podług przepisanego dla Galicyi zachodniey sądowego porządku prowadzona i ukończona będzie, napomina się onegoż ninieyszym Edyktem, aby w przeciągu dni 90 do odpowiedzi się stawił, i ustanowionemu dla siebie obrońcy dokumenta swe oddał, lub innego sobie patrona obrał i tego sądowi wymienił, i oraz tych podług prawa użył krokow, które się do obrony swey sprawy pożytecznemi bydź zdaią, gdyby bowiem tego nieuczynił, i swą zaniedbał sprawę samby sobie szkodę może iaką ztąd wynikaiącą przypisać winien był. Dan w Lublinie dnia 10 Września 1803.

Kaietan Michałowski V. P.
Purtscher.
Münch.

Z Rady C. K. Sądow Slach: Lubel: Galicyi Zachodniey
Klimaszewski.

Stosownie do dóbr pod dniem 4 Listopada t. r. obwieszczonych, które na dniu 7 Lutego roku 1803 w Krakowie zaarędowane będą, uwiadomia się, iż pod temiż sameml warunkami, które w uwiadomieniu pod dniem 4 Listopada wyrażone są, ieszcze starostwo Stopnickie w cyrkule kieleckim, i dobra Brzezie w cyrkule Krakowskim tegoż samego dnia to iest 7 Lutego 1804 roku na trzy lata w arędę puszczone będą. Wadium ze Stopnicy wynosić będzie do 600 ryń. z Brzezia zaś do 200 ryń.

Od C. K. dóbr kameralnych administracyi. W Krakowie dnia 28 Listopada 1803.

Franciszek Nemethy, administracyi przełożony.

(Przy dzisieyszey Gazecie znayduie się drugi dodatek.)